رسم و آیین تهرانی ها در ماه محرم

8 تیر 1404

از کوچه‌پس‌کوچه‌های قدیمی بازار گرفته تا خیابان‌های مدرن شمال شهر، هر گوشه‌ای از تهران به تکیه‌ای برای ابراز ارادت و عزاداری تبدیل می‌شود. این شور و همبستگی، فراتر از مرزهای اعتقادی، به یک میراث معنوی مشترک برای همه شهروندان تهرانی بدل شده است که هر ساله با شوری بیشتر از سال قبل، زنده می‌شود.

این ماه، فرصتی است برای تماشای موزه‌ای زنده از آیین‌ها و رسومی که نسل به نسل و سینه به سینه، از طهران قدیم تا به تهران امروز رسیده‌اند. صدای کوبش سنج و طبل، نوای سوزناک مداحان در تکایا و بوی اسپند و گلاب که در هوا می‌پیچد، پایتخت را به صحنه یک روایت بزرگ تبدیل می‌کند؛ روایتی از ایثار، آزادگی و مظلومیت.

در این روزها، شهروندان نه‌تنها به‌عنوان تماشاگر، بلکه به‌عنوان بازیگران اصلی این آیین‌ها، در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند تا با برپایی دسته‌های عزاداری، نذری دادن و شرکت در مجالس روضه، جلوه‌ای بی‌بدیل از همدلی و هویت جمعی را به نمایش بگذارند و نشان دهند که عشق به امام حسین(ع) همچون رودی خروشان در شریان‌های این کلانشهر جریان دارد.

سیاه‌پوشان و برپایی تکیه

نخستین و فراگیرترین رسم، سیاه‌پوش کردن شهر است. چند روز پیش از آغاز محرم، مساجد، حسینیه‌ها، تکایا و حتی مغازه‌ها و خانه‌ها با پارچه‌های سیاه و کتیبه‌هایی مزین به نام امام حسین(ع) و یارانش پوشیده می‌شوند.

برپایی «تکیه» که سازه‌هایی موقت برای برگزاری مراسم عزاداری است؛ به‌ویژه در محله‌های قدیمی و بازار تهران، از رسوم کهن و اصلی این ماه به شمار می‌رود.

چاووش‌خوانی

این آیین که حال و هوای نوستالژیک دارد، به نوعی اعلام رسمی آغاز ماه محرم است. چاووش‌خوانان که معمولاً از پیشکسوتان و پیرغلامان هستند، با خواندن اشعاری در مدح امام حسین(ع) و خبر دادن از فرارسیدن ماه عزا، مردم را برای شرکت در مراسم آماده می‌کنند. این رسم امروزه بیشتر در مناطق سنتی مانند بازار تهران دیده می‌شود.

نذری دادن

نذری، یکی از زیباترین و اجتماعی‌ترین رسوم محرم است که نماد سخاوت و همدلی ایرانیان محسوب می‌شود.

از یک لیوان چای و شربت در ایستگاه‌های صلواتی گرفته تا پخت غذاهای سنتی مانند قیمه، قورمه‌سبزی و شله‌زرد در حجم‌های بزرگ و توزیع آن میان عزاداران و نیازمندان، این رسم در تمام نقاط شهر با شور و اشتیاق فراوان برگزار می‌شود.

معروف‌ترین نذری تهران، «قیمه امام حسین(ع)» است که عطر و طعم آن با خاطرات محرم گره خورده است.

تعزیه و شبیه‌خوانی

تعزیه، هنر نمایش مذهبی ایرانی است که واقعه کربلا را به تصویر می‌کشد. در این نمایش، هنرمندان (شبیه‌خوانان) با پوشیدن لباس‌های نمادین، نقش شخصیت‌های اصلی واقعه عاشورا را ایفا می‌کنند.

تعزیه، به‌خصوص در تکایای قدیمی و دیگر فضاهای فرهنگی، مخاطبان بسیاری دارد و روایتی هنرمندانه و تأثیرگذار از این حماسه ارائه می‌دهد.